

РЪКОВОДСТВО ЗА СЪВЕТНИЦИ ЗА ПО-МАЛКО КОНСУМАЦИЯ

Co-funded by
the European Union

with4less.eu

WITH
LESS

СЪВЕТНИЦИ ЗА ПО-МАЛКО КОНСУМАЦИЯ РЪКОВОДСТВО

Project Reference: 2023-1-MT01-KA220-ADU-000159589

Project Coordination: Energy and Water Agency (EWA, Malta)

Handbook Coordination: SVI.MED - EuroMediterranean Center for the Sustainable Development (Italy)

Handbook Edition: Make it Better - Association for Innovation & Social Economy (Portugal)

Edition: 01 (March 2024)

Information: <https://with4less.eu>

Project Partnership: [from left to right]: Malta, Italy, Turkey, Bulgaria, Greece, Portugal

Лиценз: Consumeless Advisor Handbook © 2024 by With4Less Project Partners is licensed under Creative Commons **CC BY-NC-SA 4.0**. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Отказ от отговорност: Използваните наименования и представянето на материалите в настоящата публикация не означават изразяване на каквото и да е мнение от страна на партньорите по проекта по отношение на който и да е от разглежданите въпроси, територии или групи. Споменаването на конкретни организации, компании или на определени продукти или услуги не означава, че: а) те са одобрени или препоръчани от партньорите по проекта в сравнение с други подобни, които не са споменати; б) тези организации, компании, продукти или услуги подкрепят настоящата публикация, проекта или партньорите по проекта. Публикуваният материал се разпространява без каквато и да е гаранция, изразена или подразбираща се. Отговорността за тълкуването и използването на материала се носи от читателя. В никакъв случай партньорите по проекта или проектът не носят отговорност за вреди, произтичащи от използването му. Съгласно условията на този лиценз повторните ползватели трябва да посочат авторите. Лицензът позволява на повторните ползватели да разпространяват, ремиксират, адаптират и надграждат материала на всякакъв носител или във всякакъв формат, само за некомерсиални цели. Ако други лица променят или адаптират материала, те трябва да лицензират модифицирания материал при същите условия. При всяко използване на този труд не трябва да се внушава, че проектът или партньорите подкрепят конкретни организации, продукти или услуги.

© 2024 WITH4LESS - WITH YOU WE CAN DO MORE FOR LESS

WITH4LESS е проект, съфинансиран от програмата за образование за възрастни „Еразъм+“ на Европейския съюз. Настоящата публикация отразява единствено мнението на автора и Комисията не носи отговорност за използването на съдържащата се в нея информация.

Co-funded by
the European Union

СЪВЕТНИЦИ ЗА ПО-МАЛКО КОНСУМАЦИЯ РЪКОВОДСТВО

ИНДЕКС

ЗА НАРЪЧНИКА	01
Предговор	
WITH4LESS	02
За проекта With4Less	
СЪВЕТНИК ЗА ПО-МАЛКО КОНСУМАЦИЯ	03
Кои са те, техните ценности и полезност	
ДА СТАНЕТЕ СЪВЕТНИК	04
Кой може да стане съветник, профил и целеви групи	
КОНСУЛТАНТСКИ УМЕНИЯ	05
Необходими умения	
РАЗВИТИЕ НА КОНСУЛТАНТСКИТЕ УМЕНИЯ	06
Стратегия за развитие на консултантските умения	
РОЛЯ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ	07
Ролята на туристическите предприятия за устойчивостта	
РОЛЯ НА ПЪТУВАЩИТЕ	09
Ролята на туристите и посетителите за устойчивостта	
РОЛЯТА НА ЛИЦЕТО, ВЗЕМАЩО РЕШЕНИЯ	10
Ролята на политиките и властите за устойчивостта	
ЕКОМАРКИРОВКИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР	11
Преглед на екологичните етикети за сектора	
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ НАРЪЧНИКА	15
With4Less препоръки за различни сектор; Шаблони за оценка на място	

Този документ предоставя единен набор от насоки за ConsumeLess Advisors, с препоръки относно екологично устойчиви бизнес принципи и практики, съобразени с различни доставчици на туристически услуги, включително хотели и подобни места за настаняване, заведения за хранене и напитки, магазини за сувенири и занаятчийски изделия, морски курорти и др. Предложенията тук имат за цел да улеснят колективните усилия за минимизиране на потреблението на енергия и вода, и намаляване на производството на отпадъци в разнообразния спектър на туристическия сектор, както и да насърчат използването на биологични продукти и продукти с екологични сертификати, и екологично устойчиво поведение чрез комуникация и маркетинг.

Предложенията тук имат за цел да улеснят колективните усилия за свеждане до минимум на потреблението на енергия и вода и намаляване на образуването на отпадъци в разнообразния спектър на туристическия сектор, както и да насърчат използването на биологични продукти и продукти с екомаркировка и екологично устойчиво поведение чрез комуникация с ръководството и маркетинг.

ЗА РЪКОВОДСТВОТО

Co-funded by
the European Union

WITH LESS?

WITH4LESS има за цел да създаде нова общност във веригата за създаване на стойност в туризма, като насърчава развитието на нови умения за овластяване на клиентите, туристите, микропредприятията, МСП и публичните и частните доставчици на услуги. Целта е да се гарантира, че всички могат да участват активно в екологичния преход чрез прости, но ефективни действия, обогатяване на знанията и достъп до практически решения и инструменти.

Инициативата има за цел да подобри управлението на основни ресурси като вода и енергия, да сведе до минимум отпадъците и да подобри устойчивото поведение в целия туристически спектър, включващ както доставчиците на услуги, така и клиентите.

Предлагайки по-отговорни и устойчиви продукти и услуги, общността дава значителен принос за насърчаването на кръгова и зелена икономика, като по този начин играе важна роля в борбата с изменението на климата. За да подкрепи и улесни постигането на тази цел, проектът създава нов участник: съветник ConsumeLess.

Името на този нов участник е резултат от предишен проект (ConsumeLess - съфинансиран от програмата Interreg MED), който даде възможност на партньорите (от 9 различни държави) да определят и успешно да изпробват прости практики за подобряване на управлението на ресурсите, основно от доставчиците на услуги в туристическия сектор, и да идентифицират пропуските във веригата за създаване на стойност в туризма, когато се обмисля преминаването на сектора към по-зелен преход.

В ЕС по-голямата част от доставчиците на услуги в туристическите дестинации са малки местни собственици.[...]. В бъдеще местните общности биха могли да се превърнат в ключов участник в прехода към устойчив туризъм чрез подходи на социалната икономика.“ [Transition Pathway for Tourism, 2022 г., от Генерална дирекция „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“ на ЕК.

Въпреки това за институциите не е лесно да достигнат до множеството микро- и малки предприятия и да ги подкрепят в посока на зеления преход. Възщност в същия документ се посочва: „(...) Това би могло да се осъществи например чрез общностни кооперативи или други форми на МСП, в които местните участници във веригата на туристическите доставки участват в собствеността на общи активи (популяризиране на дестинацията, координация между туристическите обекти, кодекси и управление на системите за онлайн резервации). По време на процеса на съвместно създаване на пътеката за преход в туризма заинтересованите страни подчертаха, че микропредприятията и МСП са изправени пред редица предизвикателства при участието си в двойния преход, включително липса на познания за съществуващите добри практики и достъп до инструменти за тяхното прилагане“.

Можете да научите повече за проекта WITH4LESS и как да станете съветник по ConsumeLess на адрес: with4less.eu

Co-funded by
the European Union

СЪВЕТНИКЪТ

Повечето хора искат да живеят комфортно, без да вредят на нищо и никого, особено когато са на почивка. В действителност всички имаме личен отпечатък и по-голямата част от нашето поведение е това, което обществото смята за „нормално“. Това ни доведе до екологична криза, която излиза извън контрол. Бизнес както обикновено вече не е опция. Ето защо трябва да сме изключително критични към това как се държим, както в личния си живот, така и на работа. Често разликата може да се направи с прости действия, но нямаме време да ги научим и да разберем как да ги прилагаме в работата си или когато сме на почивка. В тази рамка и поради различни бариери, туристическата общност исторически е изправена пред няколко препятствия, които ги карат да чувстват, че едва ли техните действия могат да променят глобалната картина, и като следствие делегирането и очакването, че подобни действия за устойчивост трябва да идват най-вече от правителствата, експерти и институции, специализирани в областта. По-специално, но не само, в малки или по-периферни общности, в селски и отдалечени райони, споменатите бариери могат да бъдат очертани от чувството за „трудност“ и „непознатост“ по отношение на това как да се приложи на практика устойчивостта, смекчаването на изменението на климата или опазването на природните ресурси, като по този начин се превърнат в приоритетни стратегии, които могат решително да повишат осведомеността и да насърчат „екологичната“ грамотност по отношение на такива цели.

Съществуват обаче ефективни и прости начини, по които всеки, независимо от своя произход, сектор или квалификация, може да научи и да се адаптира, за да стане част от необходимата промяна. Поради тази причина е необходимо представянето на достъпни, прости, но ефективни инструменти, практики и насоки (какво и как да се прави) за справяне с тези нужди. В този контекст съществуващият европейски модел за устойчив туризъм, моделът ConsumeLess, показва, че дестинацията е преди всичко общност и че преходът е сбор от единичните и прости действия на всеки участник, включително туристическите заведения.

ВСИЧКО ТОВА ДОНЕСЕ ВДЪХНОВЕНИЕ НА ПАРТНЬОРИТЕ НА WITH4LESS И ВЪЗМОЖНОСТ ЗА СЪЗДАВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА НОВ ТУРИСТИЧЕСКИ СУБЕКТ И ЗА РАЗШИРЯВАНЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПРЕДИШНИТЕ ЗНАНИЯ И ОПИТ..

Консултантите на ConsumeLess, които имат различни профили и разнообразен професионален и образователен опит, са липсващата част. Те трябва да могат да подпомагат собствените си общности и обекти в разбирането на това как да станат по-устойчиви, като участват в европейската мрежа от зелени дестинации и същевременно представляват общност от международни консултанти.

Знанията, капацитетът и достъпът до практически инструменти като средства за по-добро управление на незаменяемите ресурси (вода и енергия), за свеждане до минимум на отпадъците и за използване и предлагане на по-отговорни и устойчиви продукти и услуги, ще бъдат лесно достъпни за всички участници в туризма чрез съветниците ConsumeLess, които ще могат да достигнат и подкрепят тези участници дори там, където цифровите инструменти не могат да достигнат.

ЗА ДА СТАНЕТЕ СЪВЕТНИК

За да станете съветник на ConsumeLess, не се изисква специално ниво на квалификация или опит.

Профилите (целевите групи), изброени вдясно, но не само, са напълно подходящи да станат съветници по ConsumeLess и да започнат да променят нещата.

За да се включат в такава консултантска роля, тези групи трябва да се възползват от дейностите за обучение по проекта With4Less, мрежите и инструментите (като например настоящия наръчник и други, които можете да намерите, като посетите: www.with4less.eu):

- **ЗАЕТИ ИЛИ БЕЗРАБОТНИ ВЪЗРАСТНИ, КОИТО СЕ ИНТЕРЕСУВАТ ДА РАБОТЯТ ЗА УСТОЙЧИВОСТТА НА ТУРИЗМА И ХОТЕЛИЕРСТВОТО.**
- **СЛУЖИТЕЛИ И МЕНИДЖЪРИ В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА И ХОТЕЛИЕРСТВОТО (ХОТЕЛИ, РЕСТОРАНТИ, КУРОРТИ, КЪМПИНГИ, КАФЕНЕТА И Т.Н.).**
- **БАКАЛАВРИ, МАГИСТРИ ИЛИ ДОКТОРАНТ СТУДЕНТИ В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА И УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛИЕРСТВОТО, ГАСТРОНОМИЯ И КУЛИНАРНИТЕ ИЗКУСТВА ИЛИ КАТО ЦЯЛО В ОБЛАСТТА НА БИЗНЕСА УПРАВЛЕНИЕ;**
- **БАКАЛАВЪРСКА, МАГИСТЪРСКА ИЛИ СЛЕДДИПЛОМНА КВАЛИФИКАЦИЯ СТУДЕНТИ В ОБЛАСТТА НА КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА, ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, ЕНЕРГИЕН ПРЕХОД, АДАПТИРАНЕ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И УСТОЙЧИВОСТ КАТО ЦЯЛО.**
- **СЛУЖИТЕЛИ НА МЕСТНИТЕ ВЛАСТИ, ДРУЖЕСТВА И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ, ЗАНИМАВАЩИ СЕ С ТУРИЗЪМ (ОБЩИНИ, ОРГАНИЗАЦИИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕСТИНАЦИИТЕ, ПРОФЕСИОНАЛНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ОРГАНИЗАЦИИ, КОНСУЛТАНТСКИ ФИРМИ, КАКТО И МНОГО ДРУГИ).**
- **СЛУЖИТЕЛИ НА МЕСТНИТЕ ВЛАСТИ, КОМПАНИИ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ, ЗАНИМАВАЩИ СЕ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, ЕНЕРГИЙНИЯ ПРЕХОД, АДАПТИРАНЕТО КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И УСТОЙЧИВОСТТА КАТО ЦЯЛО.**
- **НАУЧНИ РАБОТНИЦИ, КОИТО ПРЕПОДАВАТ ИЛИ ИЗВЪРШВАТ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА И УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛИЕРСТВОТО, ГАСТРОНОМИЯТА И КУЛИНАРНИТЕ ИЗКУСТВА, ИЛИ В ОБЛАСТИТЕ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ.**
- **МЛАДИ ХОРА НЕЕТ* ИЛИ ТАКИВА, КОИТО ИСКАТ ДА ИНВЕСТИРАТ В ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ.**

NEET, съкращение от „Not in Education, Employment, or Training“ (не е в образование, заетост или обучение), е лице, което е безработно и не получава образование или професионално обучение.

УМЕНИЯ ЗА КОНСУЛТИРАНЕ

В контекста на туристическия и хотелиерския сектор съветникът ConsumeLess е адвокат, който помага на доставчиците на туристически услуги да приемат и прилагат устойчиви екологични практики.

В този случай ConsumeLess съветниците следва да разполагат с цялостен набор от умения, които улесняват ефективното популяризиране на по-устойчиви и екологично отговорни практики.

Основните компетенции на ConsumeLess съветника са следните:

- **СРАВНИТЕЛНО ДОБРИ ПОЗНАНИЯ ЗА ТОВА КАК ДА СЕ НАМАЛИ ПОТРЕБЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИ, ВОДА И ЕНЕРГИЯ, НАСОЧВАЙКИ ПРЕДПРИЯТИЯТА КЪМ ОПЕРАТИВНА ЕФЕКТИВНОСТ И НАМАЛЯВАНЕ НА РАЗХОДИТЕ.**
- **КАПАЦИТЕТ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ОТГОВОРНО СНАБДЯВАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНИ ПРОДУКТИ, МЕСТНИ И СТОКИ, КАКТО И ДРУГИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОДУКТИ.**
- **СПОСОБНОСТ ДА ИГРАЕ КЛЮЧОВА РОЛЯ В НАСОЧВАНЕТО НА ПРЕДПРИЯТИЯТА КЪМ ЕКОЛОГИЧНО СЪОБРАЗЕНИ РЕШЕНИЯ.**
- **СПОСОБНОСТ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ЗНАНИЯ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ДОСТАВЧИЦИТЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ УСЛУГИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО И СЪЗДАВАНЕТО НА КОМУНИКАЦИОННИ СТРАТЕГИИ И МАРКЕТИНГОВИ ИНИЦИАТИВИ, КОИТО НАСЪРЧАВАТ ЕКОЛОГИЧНО УСТОЙЧИВОТО ПОВЕДЕНИЕ В ОТРАСЪЛА.**
- **СПОСОБНОСТ ЗА ПРЕВЕЖДАНЕ НА СЛОЖНИТЕ ПРИНЦИПИ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА РАЗБИРАЕМ ЕЗИК ЗА УПРАВЛЕНСКИТЕ ЕКИПИ, ПЕРСОНАЛА И ТУРИСТИТЕ.**
- **СПОСОБНОСТ ДА КОМУНИКИРАТЕ, ДА АНГАЖИРАТЕ И МОТИВИРАТЕ СОБСТВЕНИЦИТЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА КЪМ ПО-ОТГОВОРНИ И УСТОЙЧИВИ ДЕЙСТВИЯ.**

Макар да притежава основни познания за техническите решения, съветникът ConsumeLess се фокусира върху практични стратегии с ниски бариери. Те съответстват за управлението на ресурсите, поведението на служителите и гостите, намаляването и разделянето на отпадъците, както и за цялостната по-екологична дейност на предприятието, дори без да разчитат на сложни технически решения.

**ЦЕЛТА НА КОНСУЛТАТИВНОТО ДЕЙСТВИЕ Е
ДА ПРЕДОСТАВИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОБЩИ, НО
ПРАКТИЧЕСКИ ПОЗНАНИЯ ЗА УСТОЙЧИВОСТТА
И ЗА МЕРКИТЕ, НЕОБХОДИМИ ЗА ПОСТИГАНЕТО Й.**

Това включва също така инструменти за самооценка и насоки, които помагат на туристическите оператори да идентифицират областите за подобрене и да прилагат коригиращи мерки и лесно постижими решения.

В крайна сметка консултантът ConsumeLess е трансформираща сила в сферата на туризма и хотелиерството. Те преодоляват пропастта между екологичните идеали и практическото им прилагане, насочвайки предприятията към бъдеще, което е едновременно печелившо и устойчиво.

Те са архитекти на положителната промяна, допринасяйки за цялостната екологична отговорност на туристическите и хотелиерските обекти.

РАЗВИТИЕ НА КОНСУЛТАНТСКИ УМЕНИЯ

Както вече беше споменато, профилът на съветника по ConsumeLess подлежи на обучение и на набор от дейности за изграждане на капацитет, разработени в рамките на проекта With4Less.

В зависимост от мотивацията на потенциалния обучаващ се и от това дали той/тя вече работи или търси работа, дали е предприемач в туристическия сектор или член на публичен орган или асоциация, ще бъде предложена и обсъдена със съответните заинтересовани страни конкретна дейност по валоризация, насочена към новопридобитите знания и инструменти, като начин за създаване на нови възможности за обучаващите се, за туристическите компании и за цялата територия.

Материалите за обучението са достъпни на различни езици (гръцки, италиански, турски, български, португалски и английски).

Владеенето на английски език, макар и да не е задължително за етапа на онлайн обучението (МООС*), ще бъде от съществено значение за подобряване на опита от обучението, докато присъствате на предвиденото международно обучение и за участие в международната общност за работа в мрежа.

Обученията и инструментите за изграждане на капацитет, предоставени от проекта, не изчерпват съдържанието и инструментите, които могат да бъдат разгледани по-късно от обучаващия се, докато изпълнява новата си роля - тази на съветник.

Допълнителни подробности, съдържание и инструменти (например за регионалните/местните финансови инструменти и рамки, икономическите ползи и за „напредналите решения“, които да се предлагат) могат да бъдат проверени чрез публикациите на With4Less или да бъдат разработени самостоятелно от съветника по ConsumeLess.

И накрая, стига да сте навършили пълнолетие, няма никакви допълнителни ограничения по отношение на пола, етническата принадлежност, функциите или убежденията, за да станете съветник на ConsumeLess. Разнообразието е доста добре дошло и ще направи общността по-голяма, така че по принцип почти всеки може да бъде съветник на ConsumeLess.

МООС, акроним на „Massive Open Online Course“ (масов отворен онлайн курс), е онлайн курс, насочен към неограничено участие и отворен достъп чрез уеб.

РОЛЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА УСТОЙЧИВОСТТА

В стремежа към устойчивост се препоръчват и препоръчват адаптирани прости и лесни за изпълнение практики и инициативи за различните категории туристически обекти.

Препоръките са различни за всяка категория, като предлагат нюансирани стратегии, които могат да бъдат прехвърлени от съветника ConsumeLess и възприети от всяка целева категория.

Предприемачите в туристическия бранш се насърчават да приемат тези мерки поради дълбокото им значение за насърчаване не само на екологичната отговорност, но и на редица ползи за техния бизнес.

Независимо дали става въпрос за места за настаняване, къмпинги, кафенета или ресторанти, храната и занаятчийски магазини или плажни курорти, всеобхватният ангажимент към за устойчивост остава.

Акцентът е поставен върху насърчаването на екологосъобразни практики, които са подходящи за всеки сектор, като водят до положително въздействие както върху околната среда, така и върху самия бизнес.

Тези изчерпателни насоки не само съответстват на основните принципи на устойчивото развитие, но и предлагат осезаеми предимства за предприемачите в туристическата индустрия.

За да се запознаете по-подробно с адаптираните препоръки и конкретните ползи, които те носят за вашата туристическа категория, любезно се обърнете към приложенията на наръчника, посветени на всеки конкретен сектор на туристическия бизнес.

ТУРИЗЪМ БИЗНЕСИТЕ, КОИТО СА АДРЕСИРАНИ

НАСТАНЯВАНЕ <

КАФЕНЕТА И РЕСТОРАНТИ <

ПЛАЖНИ КУРОРТИ <

КЪМПИНГИ <

МАГАЗИНИ ЗА ХРАНИТЕЛНИ СТОКИ И ЗАНАЯТИ <

РОЛЯТА НА ТУРИСТИТЕ И ПОСЕТИТЕЛИТЕ ЗА УСТОЙЧИВОСТТА

КАКВО МОЖЕ ДА НАПРАВИ ПЪТУВАЩИЯТ?

Водата е живот! Ако не пестим вода, нашите екосистеми ще бъдат напълно изтощени. Когато пътувате, винаги я използвайте пестеливо и отговорно, моля. Понякога е достатъчен само един душ: при пълна вана се изразходват до 80 литра, докато при 5-минутен душ - само около 35 литра.

Затворете крана, докато си миете зъбите или се бръснете. Не оставяйте водата да тече излишно, освен ако не я използвате.

Възползвайте се от естествената светлина колкото е възможно повече. Отваряйте завесите, вдигайте щорите и винаги изключвайте осветлението, когато напускате помещението или не е необходимо.

Контролирайте климатизацията на помещението, като регулирате термостата. През лятото температурата трябва да е между 24°C и 26°C, а през зимата - 21°C.

Помолете домакина си да не сменя ежедневно кърпите и спалното бельо; той с удоволствие ще ви обслужи.

Намалете отпадъците, като ограничите купуването и използването на пластмасови бутилки и опаковки. Винаги разделяйте отпадъците, които произвеждате (стъкло, хартия и др.), и разберете как работи местната система за събиране на отпадъци.

Вежливо отказвайте наилоновите торбички, които се предлагат за всяка малка покупка, която правите. Винаги носете чанта за многократна употреба, когато пазарувате, и вземете със себе си бутилка за вода за многократна употреба, която да пълните от чешми с питейна вода или други източници. Това намалява значително пластмасовите отпадъци в околната среда.

Избирайте да купувате и да се храните с местни и биологични продукти. Като купувате сезонните плодове и зеленчуци, които са налични в района, това намалява въздействието върху околната среда и същевременно стимулира местната икономика.

Избирайте места за настаняване, ресторанти и предприятия, които имат сертификат за опазване на околната среда. Така не само ще пестите вода и енергия, плюс ще произвеждате по-малко отпадъци по време на пътуването си, но и ще съдействате за опазването на природното наследство и местната екосистема.

РОЛЯТА НА ПУБЛИЧНИТЕ ВЛАСТИ В ОБЛАСТТА НА УСТОЙЧИВОСТТА

КАКВО МОГАТ ДА НАПРАВЯТ СЪЗДАТЕЛИТЕ НА ПОЛИТИКИ

В една по-обща визия за устойчивото развитие на туристическия сектор в дадена територия сътрудничеството между публичните и частните органи не е просто идеално. То е от основно значение!

В съответствие с предложените критерии на ConsumeLess и с цел да се остойностят усилията на частния сектор, лицата, вземащи решения, и публичните органи са призовани да приложат модела ConsumeLess, който може да се обобщи със следните основни стъпки.

1 > CONSUMELESS ПОДХОД

Подходът ConsumeLess, който има за цел да подобри по-устойчивия туризъм на дадена територия, изисква ясен ангажимент за изпълнение на общ проект, който може да включва както публичния сектор, така и частните заинтересовани страни.

2 > CONSUMELESS КОМИТЕТ

Комитетът ConsumeLess, оперативният орган, отговаря за управлението на този общ проект. Той е съставен от членове на публичната администрация и местни ключови участници, представляващи туристическия и екологичния сектор, които подписват ангажимент за съвместна работа.

3 > CONSUMELESS ЕТИКЕТ

Етикетът Consumeless е създаден, за да идентифицира местните туристически обекти, които се ангажират да повишат екологичната си устойчивост и да повишат осведомеността на своите клиенти: ПЕСТЕНЕ НА ВОДА, НАМАЛЯВАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ, ПЕСТЕНЕ НА ЕНЕРГИЯ, ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДАТА

4 > CONSUMELESS ДЕСТИНАЦИЯ

Всички тези действия допринасят за определянето на туристическа дестинация ConsumeLess, която трябва да бъде популяризирана чрез местна рекламна кампания, която показва на туристите как да се наслаждават на природното и културното наследство, както и на местните продукти по устойчив начин.

5 > ДЕМОНСТРИРАНЕ НА МЕРКИ ЗА УСТОЙЧИВОСТ

Освен това трябва да се разработят демонстрационни мерки, насочени към намаляване на потреблението на вода и енергия или на производството на отпадъци, които да са добре видими за туристите.

6 > КОМУНИКАЦИЯ И ИНФОРМИРАНOST

Комуникационната кампания се осъществява чрез:

- * инструментите, разработени от проекта ConsumeLess в подкрепа на производството на притурки, плакати и брошури
- * създаване на кратки видеоклипове и интервюта с местни свидетели
- * организиране на нетипични събития с участието на туристите и повишаване на тяхната осведоменост.

7 > CONSUMELESS МРЕЖА

Територията, ползваща мрежата ConsumeLess, увеличава капацитета си за популяризиране като устойчива туристическа дестинация не само на местно, но и на национално и световно равнище.

Повече информация за модела ConsumeLess можете да намерите на адрес www.consumelessmed.org

ЕКОМАРКИРОВКИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР

ПРЕГЛЕД НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ЕКОЛОГИЧНИ ЕТИКЕТИ

Етикетът за опазване на околната среда, известен също като екомаркировка, е „знак“, символ или емблема, представляващ определен процес на сертифициране, който може да бъде присъден на продукт, услуга, предприятие, дейност или дестинация, които отговарят на конкретни критерии или стандарти за екологична устойчивост.

Екомаркировката служи като ценен инструмент както за бизнеса, така и за потребителите, за да се популяризират отговорните към околната среда практики и да се насърчава въвеждането на устойчиво производство и потребление.

ЗНАЧЕНИЕТО НА ЕКОМАРКИРОВКАТА ЗА БИЗНЕСА:

- **ДА СЛУЖИ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ИЗМЕРВАНЕ И НАБЛЮДЕНИЕ НА ЕКОЛОГИЧНИТЕ ИМ РЕЗУЛТАТИ;**
- **МОЩЕН КОМУНИКАЦИОНЕН И МАРКЕТИНГОВ ИНСТРУМЕНТ ЗА ДЕМОНСТРИРАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА НА ДАДЕН БИЗНЕС, ПРОДУКТ ИЛИ УСЛУГА;**
- **НАСЪРЧАВА ПРЕДПРИЯТИЯТА ДА ПОДОБРЯТ ЕКОЛОГИЧНИТЕ СИ РЕЗУЛТАТИ И МОЖЕ ДА ДОПРИНЕСЕ ЗА ДОПЪЛВАНЕ НА НАЦИОНАЛНОТО, МЕЖДУНАРОДНОТО И МЕСТНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО;**
- **ПОЗВОЛЯВА СТАНДАРТИЗИРАНЕ НА УСТОЙЧИВИ ПРАКТИКИ И НАМАЛЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИЯ ОТПЕЧАТЪК НА ПРЕДПРИЯТИЯТА.**

От друга страна, екомаркировката носи и ясни ползи за пътниците и потребителите.

ЗНАЧЕНИЕТО НА ЕКОМАРКИРОВКАТА ЗА ПЪТНИЦИТЕ И ПОТРЕБИТЕЛИТЕ?

- **ДА ПОМОГНЕМ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ ДА НАПРАВЯТ ПО-ИНФОРМИРАН И ЕКОЛОГОСЪОБРАЗЕН ИЗБОР.**
- **СИГНАЛИЗИРАНЕ НА ПРОДУКТИ И УСЛУГИ, КОИТО ИМАТ ПО-МАЛКО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА.**
- **ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПРОДУКТИ, ПРЕДПРИЯТИЯ ИЛИ ДЕСТИНАЦИИ, КОИТО ИМАТ ПО-МАЛКО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА**
- **НАСОЧВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ КЪМ ЕКОЛОГОСЪОБРАЗЕН ИЗБОР, НАСЪРЧАВАНЕ НА ОТГОВОРЕН ТУРИЗЪМ**

Наборът от критерии, предлагани от различните схеми за екомаркировка, позволява на предприятията или дестинациите да разполагат с насоки, процедури за оценка и мониторинг, като същевременно осигуряват външна оценка на действията за устойчивост.

Панорамата на екомаркировките за туристическата и хотелиерската индустрия е обширна и разнообразна, като предлага както обещания, така и обръкване за предприятията и потребителите.

Понастоящем туризмът може да се похвали с повече от 203 екомаркировки в световен мащаб, обозначаващи настаняване, транспорт, туристически агенции, туроператори, плажове, природни резервати, атракции, дейности, дестинации и конференции.

ЕКОМАРКИРОВКИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР

Широк спектър от туристически предложения получават знаци за устойчивост или екомаркировка за широк спектър от сертификационни цели. Таблицата показва разнообразието от екомаркировки, които се присъждат на национално или международно ниво в туристическата индустрия.

От общия брой (203) международните екомаркировки преобладават в туристическия сектор - 106 или 52% от 203-те екомаркировки. В употреба са 97 национални екомаркировки, което представлява 48% от общия брой екомаркировки на световния туристически пазар.

ТАБЛИЦА 1: НАЦИОНАЛНИ И МЕЖДУНАРОДНИ ЕКОМАРКИРОВКИ СПОРЕД ФОКУСА

ОБЛАСТ НА ФОКУС НА ЕКОМАРКИРОВКИТЕ	НАЦИОНАЛЕН (%)	МЕЖДУНАРОДЕН (%)	ОБЩО (%)
Настаняване (хотели, къмпинги и др.)	43.3	31.1	36.9
Туристическа агенция / Туроператор	15.5	14.2	14.8
Ресторанти	13.4	14.2	13.9
Дестинация (селска, екологична, крайбрежна и др.)	10.3	13.2	11.8
Забележителности	4.1	9.4	6.9
Дейности	7.2	3.8	5.4
Защитени зони	3.1	4.7	3.9
Транспорт	0	4.7	2.5
Плаж и пристанища / Море	0	1.9	1
Екотуризм / Развитие на устойчив туризм	1	0.9	1
Конференции	0	0.9	0.5
Други (туристическа информация, услуги, круизи и др.)	2.1	0.9	1.5

Мерките за пестене на енергия и вода, избягването на отпадъците, ефективното използване на ресурсите и опазването на природната среда са широко разпространени критерии за оценка при сертифицирането на околната среда или цялостната устойчивост.

Направен е предварителен сравнителен преглед на най-разпространените екомаркировки с акцент върху екологичните критерии в съответствие със следните въпроси:

- **УПРАВЛЕНИЕ**
- **ГЕОГРАФСКО ПОКРИТИЕ**
- **БРОЙ СЕРТИФИЦИРАНИ ОБЕКТИ**
- **КАТЕГОРИИ НА ВКЛЮЧЕНИТЕ СЪОРЪЖЕНИЯ**
- **ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ И ДОБРОВОЛНИ КРИТЕРИИ**
- **РАЗЛИЧНИ НИВА, ПРЕДВИДЕНИ ЗА ЕТИКЕТА (НАПР. СТАНДАРТ, ЗЛАТО, ПЛАТИНА)**
- **ТЕМИ (ВОДА, ОТПАДЪЦИ, ЕНЕРГИЯ, ОБЩЕСТВО, УПРАВЛЕНИЕ, КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО...)**
- **МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО.**

На международно ниво най-разпространените и добре структурирани етикети, предоставящи екологични стандарти, са: Екомаркировката на ЕС, Green Key, Green Globe и Earth Check.

ЕКОМАРКИРОВКА НА ЕС

EU Ecolabel: The official European Union label is awarded to accommodation establishments and campsites and the verification process and assignment of the certificate are performed by the national partner organisations, e. g. environmental ministries. As of September 2023, 2584 licences for 88921 goods and services were certified on the EU market.

GREEN KEY

Green Key: екомаркировка, която се присъжда в цял свят на инфраструктура за отдих като хотели, хостели, къмпинги, ваканционни паркове, малки места за настаняване, конферентни центрове, ресторанти и атракции. Тя се фокусира основно върху екологичните въпроси (над 5000 сертифицирани обекта в над 60 държави).

GREEN GLOBE

Green Globe: Тя сертифицира предприятия, конферентни центрове, хотели, курорти и атракции и включва икономика, околна среда, културно наследство и социални въпроси (около 600 сертификата в повече от 80 държави).

EARTHCHECK

EarthCheck: Тя предлага сертификати за устойчивост и програми за хотели, дейности, атракции, ресторанти, транспортни услуги и мобилност и дестинации. Сертифицираните от EarthCheck стандарти осигуряват цялостен подход към устойчивостта, включващ околна среда, социални въпроси, икономика, културно наследство (839 членове в 70 държави и 32 стандарта в различни области).

ЕКОМАРКИРОВКИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР

Твърде многото съществуващи екомаркировки са едновременно предимство и предизвикателство.

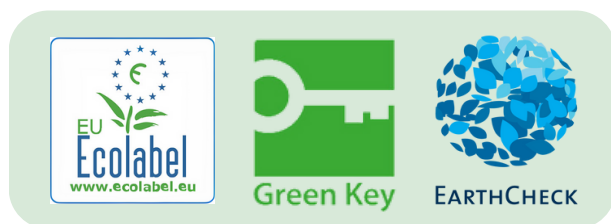
- **ОТ ЕДНА СТРАНА, ТЕ ОСИГУРЯВАТ ОСЕЗАЕМА МЯРКА ЗА АНГАЖИРАНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА С ОКОЛНАТА СРЕДА И ПОМАГАТ НА ПЪТНИЦИТЕ ДА ВЗЕМАТ ИНФОРМИРАНИ РЕШЕНИЯ.**
- **ОТ ДРУГА СТРАНА, УВЕЛИЧАВАНЕТО НА БРОЯ НА ЕТИКЕТИТЕ МОЖЕ ДА СЪЗДАДЕ ОБЪРКВАНЕ И ДА ОТСЛАБИ ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ОТДЕЛНИТЕ СЕРТИФИКАТИ.**

Рационализирането и хармонизирането на тези стандарти би могло да повиши тяхната ефективност. Освен това периодичните оценки и актуализации на критериите за екомаркировка са от съществено значение, за да се гарантира тяхната актуалност в отговор на променящите се екологични проблеми.

Продължаващата еволюция на екомаркировките е сигнал за положителна промяна към устойчивост в туристическата индустрия, но съгласуваните усилия за усъвършенстване и консолидиране на тези сертификати ще засилят допълнително тяхното въздействие върху насърчаването на устойчивия туризъм.

Етикетите, подкрепени от независими одитори от трети страни, като Глобалния съвет за устойчив туризъм (GSTC), предлагат гаранции за стабилни стандарти. Процесът на одит обаче може да бъде скъп, което потенциално ограничава участието на по-малките предприятия.

Въз основа на първоначален анализ на осъществимостта е разработена общата рамка на критериите ConsumeLess, като са сравнени и използвани основно три от

избраните по-горе етикети (екомаркировката на ЕС, Green Key и EarthCheck).

Въпреки това съветникът ConsumeLess, и по-специално туристическите предприятия, към които е насочен, са напълно свободни да изберат някоя от съществуващите схеми за сертифициране на национално или международно равнище.

Независимо от избора, моля, винаги имайте предвид характеристиките на дестинацията, на приемащите общности, на заобикалящата среда, на нейното наследство и културни ресурси, на пътуващите и на предприятията, към които се обръщате. Помнете, че устойчивостта винаги трябва да се основава на стратегии и действия, от които печелят всички.

Най-важното е наистина да започнете да действате, защото няма планета Б!

ПРИЛОЖЕНИЯ

- **ПРИЛОЖЕНИЕ 1**

Съвети и препоръки на With4Less по бизнес сектори

- **ПРИЛОЖЕНИЕ 2**

Шаблон за оценка на място

ЗА СЪВЕТНИЦИ
ЗА ПО-МАЛКО КОНСУМАЦИЯ

РЪКОВОДСТВО

Co-funded by
the European Union

with4less.eu

